

УДК 330.101

Холявко Н.І.кандидат економічних наук, доцент,
Чернігівський національний технологічний університет**Kholiavko Nataliia**

Chernihiv National University of Technology

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ ЇЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ДО ВИКЛИКІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена визначенню сутнісних характеристик резильєнтності системи вищої освіти до умов становлення інформаційної економіки; окреслено її роль у забезпеченні конкурентоспроможності вищої освіти в контексті інформатизації національної економіки. На основі систематизації існуючих наукових підходів до трактування дефініції резильєнтності це поняття запропоновано розглядати як спроможність національної системи вищої освіти адекватно реагувати на виклики інформаційної економіки, чинити опір шоківим збуренням, оперативно відновлюватись та виходити на докризову траєкторію розвитку, а також зазнавати структурної реорганізації за збереження системоутворюючих властивостей, базових функцій і взаємозв'язків між елементами. Обґрунтовано виокремлення інтраверсійного й екстраверсійного типів резильєнтності. Особливу увагу приділено конкретизації факторів формування резильєнтності системи вищої освіти у контексті інформатизації національної економіки.

Ключові слова: система вищої освіти, резильєнтність, інформаційна економіка, виклики інформаційної економіки, екстраверсійна та інтраверсійна резильєнтність.

Постановка проблеми. Становлення інформаційної економіки створює низку викликів для економічних суб'єктів, спричинює збурення соціально-економічних систем. Стійке функціонування та забезпечення конкурентоспроможності систем в таких умовах вимагає розвитку їх резильєнтності. Феномен резильєнтності соціально-економічних систем полягає у їхній спроможності адекватно реагувати на шоки та збудники рівноваги за збереження своїх визначальних властивостей. Вища освіта відноситься до складних соціально-економічних систем; відповідно, доцільним вважаємо дослідження феномену резильєнтності стосовно розвитку системи вищої освіти в умовах нових викликів, що виникають у процесі інформатизації національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття резильєнтності не є новим для наукової спільноти, проте в економічній науці воно досі не набуло належного поширення. У перекладі з англійської мови «resilience» означає «пружність», «стійкість», «життєздатність», «еластичність», «здатність відновлюватись». У Кембриджському словнику резильєнтність трактується як спроможність об'єкта чи системи повертатись (відновлюватись) до своєї звичної форми після дії зовнішніх впливів [3]. У статті [2] представлено комплексний підхід до тлумачення економічної резильєнтності, що включає такі аспекти:

– «шок-протидія» – доводиться, що спроможність економіки швидко відновлюватись знижується

при хронічному бюджетному дефіциті та високих рівнях безробіття;

– «шок-абсорбація» – обґрунтовується, що наявність механізмів ендogenousного реагування на шоки спроможна зменшення їх негативні впливи на функціонування системи; висококваліфікована гнучка робоча сила визначається як інструмент поглинання шоку;

– «шок-унікання» – зазначається, що такий аспект резильєнтності є невід'ємною складовою частиною економічної вразливості [2].

Поглиблений аналіз сутності економічної резильєнтності проведено Т. Грінхемом, Е. Кокс і Дж. Роян-Коллінз. Використовуючи вищеописану трьохаспектну дефініцію, ці вчені виокремили такі вимоги до економічних систем із резильєнтністю. Зокрема, це: 1) можливість поглинати збурення за збереження функціональних можливостей системи; 2) здатність системи до самоорганізації, включаючи створення і підтримку соціальних інститутів, мереж; 3) схильність системи до навчання й інноваційності у відповідь на шоківі збурення [4]. Останнє вважаємо особливо актуальним під час забезпечення резильєнтності соціально-економічних систем викликам інформаційної економіки. Тільки здатна до навчання й інноваційного розвитку система спроможна ефективно функціонувати в турбулентних умовах інформатизації національної економіки.

У статті [4], досліджуючи локальні економічні системи, учені ідентифікували характеристики її

резильєнтності: соціально відповідальний бізнес; позитивний приріст фінансових ресурсів; дбайливе ставлення до екології; відповідальний громадський сектор, зростання активності населення; розвиток економічних, культурних, екологічних взаємозв'язків та співпраці між представниками різних секторів економіки; імплементація концепції сталого розвитку [4]. Окреслене є цінним у межах нашого дослідження, оскільки одним із головних стратегічних орієнтирів формування резильєнтності національної системи вищої освіти ми виділяємо синхронізацію інтересів та узгодження діяльності суб'єктів моделі Quadruple Helix (вища освіта – бізнес – держава – громадськість). На нашу думку, така міжсекторальна взаємодія можлива лише на основі розширення відповідальності бізнесу, підвищення громадської активності населення, впровадження принципів сталого розвитку та ін.

Структурований підхід до розгляду поняття резильєнтності в економіці демонструє А. Роуз. Зокрема, виділено динамічну, статичну, вроджену та адаптаційну резильєнтність [7]. Динамічна резильєнтність ототожнюється зі швидкістю відновлення системи після потрясінь. Статична – визначається спроможністю до відтворення і нормального функціонування в умовах шоку. Вроджена резильєнтність описує здатність системи пристосовуватись до нових умов, що створюються кризовими ситуаціями. Під адаптаційною резильєнтністю пропонується розуміти адаптаційні можливості системи як відповідь на актуальні виклики зовнішнього середовища [1, с. 58; 7].

Міждисциплінарний контент-аналіз свідчить у цілому про досить близькі за своїм внутрішнім змістом підходи до визначення резильєнтності. У більшості наук переважаючими є три підходи:

I – резильєнтність як спроможність системи відновлюватись до передкризового стану. Такий підхід є цілком застосовним в економічних дослідженнях. Зокрема, щодо відновлення рівноваги економічної системи після рецесії чи після фінансових криз [5]. Вплив дестабілізуючих факторів приводить в дію ринкові механізми відновлення рівноваги (концепція самовідновлюваної економічної рівноваги). Однак, варто відзначити певну лімітованість цього підходу: відновлення системи до початкового стану обмежує та уповільнює її перехід на вищий рівень розвитку;

II – резильєнтність як спроможність системи абсорбувати зовнішні збурення та відповідним чином змінюватись задля збереження своєї внутрішньої структури, ідентичності та базових функцій [7, с. 2]. Цей підхід широко застосовується у міждисциплінарних дослідженнях – економічна екологія, економічна соціологія та ін. Проте такий підхід також не позбавлений певного обмеження, а саме – відсутність однозначного визначення межі реорганізації системи, за якою відбувається її докорінна трансформація чи руйнація;

III – резильєнтність як спроможність системи протистояти зовнішнім збуренням [6]. Окрім економічних досліджень, такий підхід до дефініції застосовується

у психології та менеджменті. Цей підхід означає адаптаційну можливість системи, міру її пристосування до шоку чи його уникнення при підтриманні своєї життєдіяльності (у т.ч. шляхом деякої зміни власної структури чи функцій).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. незважаючи на наявність певної кількості публікацій з проблематики економічної резильєнтності, питання ідентифікації сутнісних характеристик резильєнтності системи вищої освіти до умов інформаційної економіки ракурсі забезпечення конкурентоспроможності потребують ґрунтовного наукового опрацювання.

Мета статті – систематизація наукових підходів до визначення сутності категорії «резильєнтність системи вищої освіти до умов інформаційної економіки» та визначення її ролі у забезпеченні конкурентоспроможності окресленої системи.

Виклад основного матеріалу. Національна система вищої освіти чутливо реагує на зміни економічних процесів. Кризові потрясіння початку 1980-х років, початку 1990-х років, фінансово-економічна криза 2008-2009 років болуче вплинули на стан освітньої системи загалом, становище вищих навчальних закладів і науково-педагогічних працівників. Нестабільність політична і соціально-економічна доповнилися фінансовою скрутою. У свою чергу, проблеми фінансування спровокували погіршення якості освітніх послуг вітчизняних університетів, які виявились фінансово неспроможними до оперативного впровадження освітніх інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій. Проблема також поглибилась зниженням мотивації науково-педагогічних працівників до проведення якісних досліджень та модернізації освітнього процесу. У своїй сукупності вищезазначене негативно вплинуло на конкурентні позиції української системи вищої освіти в глобальному освітньому просторі. Окремо варто наголосити на специфічності освітньої системи: будучи чутливою до економічних потрясінь, їх негативні синергетичні ефекти мають нерідко середньо- і довгостроковий характер прояву в діяльності закладів вищої освіти.

Натепер нові виклики до системи вищої освіти України формують тенденції становлення економіки інформаційного типу. Узагальнено до найбільш важливих викликів можемо віднести такі:

– динамізм соціально-економічних процесів – спричинює необхідність досягнення університетами оптимуму між фундаментальними знаннями і постійно поновлюваними інформаційними ресурсами; недопущення надмірного інформаційного навантаження здобувачів вищої освіти; гарантування якісного змістовного, а не кількісного інформаційного наповнення навчальних курсів. Складність для університетів полягає в необхідності висококваліфікованої аналітики сучасних трендів, ідентифікація рушіїв розвитку національної економіки і забезпечення їх логічного вбудовування в навчальний процес;

– перетворення знань та інформації на товар і безпосередню продуктивну силу суспільного розвитку – обумовлює необхідність постійного підвищення якості освітніх послуг відповідно до зростаючих вимог роботодавців до освітньо-кваліфікаційного рівня випускників університетів;

– поширення інформаційно-комунікаційних технологій – необхідність впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес, розвиток дистанційної освіти та онлайн-курсів; стимулювання університетських досліджень, пов'язаних з розробкою інноваційних технологій;

– формування глобального інформаційного поля – розвиток університетами інформаційної мобільності молоді; пошук університетами дієвих інструментів конкуренції в умовах полегшення можливостей і доступу абітурієнтів до вступу та навчання в закладах вищої освіти завдяки мережі Інтернет (у т.ч., за кордоном);

– віртуалізація робочих місць – орієнтованість університетів на підготовку студентів до професійної самореалізації в умовах віртуалізації спілкування, виникнення віртуальних підприємств, поширення дистанційної (віддаленої) роботи, діджиталізації бізнесу;

– загострення проблем інформаційної безпеки – розвиток університетами критичного мислення у молоді; розробка технічних засобів, інструментів інформаційної безпеки користувачів комп'ютерних пристроїв; впровадження профільних спеціалізацій у закладах вищої освіти;

– підвищена ймовірність порушення авторських прав – формування в академічному середовищі атмосфери доброчесності; недопущення і протидія фактам порушення патентного законодавства.

Надання адекватної відповіді на окреслені виклики інформатизації, оптимальне їх врахування в діяльності університетів задля забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку освітніх і науково-технічних послуг

вимагає формування резильєнтності національної системи вищої освіти загалом. Причому ми наголошуємо на дуалістичному характері резильєнтності: зокрема резильєнтність системи вищої освіти в цілому і резильєнтність закладів вищої освіти. Це сприймаємо як співвідношення цілого і часткового. Резильєнтність освітньої системи в значній мірі залежить від розвиненості резильєнтності у її суб'єктів – університетів, інститутів, академій. Поряд із цим, вищій освіті притаманна ознака емерджентності. А відповідно, сума характеристик складових елементів не рівна сумі властивостей системи, оскільки її потенції є значно більшими. Різні заклади вищої освіти по-різному реагують на зовнішні збурення; університет може бути резильєнтним до певних форм шоків, проте неспроможним адекватно реагувати на інші; відмінності в структурі чи потужностях університетів призводять до різних ступенів їх резильєнтності викликам інформаційної економіки. Тому маємо констатувати, що взаємозв'язок між резильєнтністю університетів і системи вищої освіти присутній, проте він не є абсолютним. Висока резильєнтність будь-якого окремого, навіть найпотужнішого, університету країни не може розцінюватись як запорука достатньої резильєнтності системи вищої освіти.

Дихотомність поняття резильєнтності вищої освіти дає можливість виокремити два її типи – інтроверсійну та екстраверсійну (табл. 1). Як бачимо із даних табл. 1, тип резильєнтності визначається об'єктом (система вищої освіти чи заклад вищої освіти) та конкретною ситуацією (сукупністю умов, що формуються під впливом певних комбінацій факторів становлення інформаційної економіки). Отже, доходимо логічного висновку про амбіверсію категорії «резильєнтність системи вищої освіти».

На наше переконання, відносно розвитку системи вищої освіти в умовах переходу національної економіки до функціонування на засадах інформаційності

Таблиця 1

Матриця типів резильєнтності вищої освіти до умов інформаційної економіки

		Тип резильєнтності	
		Інтроверсійна резильєнтність	Екстраверсійна резильєнтність
Об'єкт	Система вищої освіти	Резильєнтність відносно нових умов, що формуються у ході інформатизації національної економіки (розміщення державного замовлення на підготовку кадрів (у тому числі, технічних спеціальностей) відповідно до перспективних запитів ринку праці – на основі науково обґрунтованого прогнозування з урахуванням тенденцій інформатизації економіки; зорієтування університетських досліджень на генерацію комерційно привабливих технологічних і технічних інновацій)	Резильєнтність відносно нових умов функціонування міжнародного ринку освітніх послуг, що формуються у ході створення глобального інформаційного поля (формування позитивного іміджу національної системи вищої освіти та вітчизняних університетів в глобальному освітньому просторі; підвищення їх позицій у світових рейтингах; залучення іноземних студентів; запрошення іноземних професорів (у тому числі, до викладання за використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій); збільшення обсягів академічної мобільності)
	Заклад вищої освіти	Резильєнтність відносно нових умов конкуренції, що формуються у результаті входження на внутрішній ринок освітніх послуг іноземних університетів, оснащення новітніми інформаційними технологіями. Резильєнтність відносно нових умов локальних ринків праці (формування у студентів навичок роботи з інноваційним обладнанням; підготовка нового покоління підприємців)	Резильєнтність відносно нових умов конкуренції, що формуються у результаті впровадження закладами вищої освіти інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій (розширення доступу студентів до навчання в іноземних університетах; онлайн і дистанційна освіта; масові онлайн-курси (МООС); забезпечення представленості університетів у мережі Інтернет, включаючи офіційний сайт)

Джерело: складено автором

резильєнтність необхідно розглядати не лише як специфічну бажану ознаку системи, а як динамічний процес, націлений у тому числі на утримання стійких конкурентних позицій на світовому ринку освітніх послуг. У досліджуваному контексті цей процес означає забезпечення, по-перше, опірності системи вищої освіти, тобто глибини реакції на зовнішні виклики. По-друге, до уваги має також братись спроможність системи відновлюватись та міра її структурної реорганізації після шоківих збурень. По-третє, одним із основних аспектів вивчення резильєнтності системи вищої освіти є визначення ступеню її спроможності поновлюватись до передкризового стану з продовженням траєкторії розвитку. Отже, в рамках нашого дослідження під резильєнтністю розуміємо пружність системи вищої освіти, її спроможність адекватно реагувати на виклики інформаційної економіки, чинити опір шоківим збуренням, оперативно відновлюватись та виходити на докризову траєкторію розвитку, а також зазнавати структурної реорганізації при збереженні системоутворюючих властивостей, головних функцій і взаємозв'язків між елементами. В умовах становлення інформаційної економіки резильєнтність є базовою ознакою конкурентоспроможної системи вищої освіти в цілому (екстраверсійна резильєнтність) та університетів зокрема (інтроверсійна резильєнтність).

Резильєнтність національної системи вищої освіти в умовах становлення інформаційної економіки формується: розвитком взаємозв'язків з підприємницьким сектором; інтегрованістю закладів вищої освіти у бізнес-ланцюжки; збільшенням питомої ваги наукомісткого сектору в структурі національної економіки; зростаючою інноваційною активністю економічних суб'єктів країни; прикладним характером і практичною цінністю наукових досліджень університетів; прискоренням темпів комерціалізації результатів наукових досліджень університетів; збільшенням попиту на інноваційну продукцію; зростанням цінності інтелектуальних ресурсів і вимог до якості трудових ресурсів; розвитком інноваційної та інформаційної культури суспільства; інтегрованістю вітчизняних університетів у глобальний науково-освітній простір, зростанням рівня їх конкурентоспроможності на світових ринках освітніх і науково-технічних послуг; розширенням доступу до інформаційних ресурсів; залученістю до процесів функціонування глобального інформаційного поля; інституціональною готовністю університетів до роботи в умовах інформаційної економіки; можливістю керуючої підсистеми впливати на відновлення системи вищої освіти після збурень, викликаних процесами становлення інформаційної економіки. На формування резильєнтності системи вищої освіти значною мірою впливає розвиненість взаємодії між суб'єктами секторів вищої освіти, підприємництва, держави та

громадськості. Однак, при цьому варто наголосити на існуванні ризиків, оскільки в силу об'єктивних причин суб'єкти цієї моделі можуть по-різному реагувати на шоківі збурення. Відповідно, за умови синхронізації інтересів та координації діяльності суб'єктів у рамках цієї моделі, спад у розвитку одного із суб'єктів через зовнішні виклики спроможний негативно вплинути на функціонування інших суб'єктів, порушити рівновагу та розбалансувати взаємодію між ними.

Висновки. Отже, у статті обґрунтовано доцільність дослідження феномену резильєнтності як бажаної властивості та динамічного процесу забезпечення опірності системи вищої освіти, її спроможності абсорбувати шоківі збурення, адаптуватись чи реорганізуватись відповідно до викликів, що формуються становленням інформаційної економіки. Акцент при цьому має робитись на збереженні системоутворюючих ознак і визначальних (базових) функцій національної системи вищої освіти. Резильєнтність перетворюється на базову властивість сучасної конкурентоспроможної в глобальному освітньому просторі системи вищої освіти загалом та вищих навчальних закладів зокрема.

Система вищої освіти характеризується динамічністю; її розвиток та конкурентні позиції на світовому ринку освітніх послуг супроводжуються періодичними коливальними перетвореннями як реакцією на позитивні чи негативні зрушення національної економіки. Подібні коливальні перетворення є типовими для всіх соціально-економічних систем. Саме вони створюють передумови для переходу системи на новий, якісно вищий рівень, для зміни траєкторії її руху в напрямі стійкого розвитку з відповідністю запитам інформаційної економіки на висококонкурентного світового освітнього середовища.

До головних параметрів резильєнтності системи вищої освіти в умовах інформаційної економіки віднесено: ступінь її опірності зовнішнім збуренням, глибина реакції на них, швидкість відновлення після криз, міра структурно-функціональної реорганізації, можливість продовження дошокової траєкторії розвитку. Доведено дуалістичний характер резильєнтності у ракурсі забезпечення конкурентоспроможності вищої освіти в нових соціально-економічних умовах. Визначено фактори, що формують високу резильєнтність національної системи вищої освіти. Одним із основних серед них виокремлено синхронізацію інтересів закладів вищої освіти, підприємств, органів державної влади і громадськості (так звана модель Quadruple Helix). Відзначено, що така синхронізація дозволить оптимізувати процеси модернізації економічних суб'єктів в умовах інформатизації. Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні методологічних засад модернізації національної системи вищої освіти на основі формування її резильєнтності до умов інформаційної економіки.

Список літератури:

1. Бурлуцька, С. (2015) Пружність регіональної соціально-економічної системи: мультидисциплінарний підхід. *Галицький економічний вісник*. № 2 (49). С. 56-63.
2. Briguglio, L., Cordina, G., Bugejia, S., Farrugia, N. (2006) *Conceptualizing and Measuring Economic Resilience*. URL: http://www.researchgate.net/publication/229039198_Conceptualizing_and_measuring_economic_resilience.
3. Cambridge Business English; Dictionary Cambridge University Press. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/information-economy>.
4. Greenham, T., Cox, E., & Ryan-Collins, J. (2013). *Mapping Economic Resilience*. Friends Provident Foundation. N.Y. 35 p.
5. Holling, C. (1973) Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*. № 4. P. 1-23.
6. Perrings, C.A. (2006) Resilience and sustainable development. *Environment and Development Economics*. vol. 11. P. 417-427.
7. Rose, A. (2007) Economic resilience to natural and man-made disasters: Multidisciplinary origins and contextual dimensions. *Environmental Hazards*. № 7. P. 383-398.
8. Walker, B. (2004) Resilience, adaptability and transformability in social-ecological systems. *Ecology and Society*. № 9 (2). art. 5.

References:

1. Burlutska, S. (2015) Pruzhnist rehionalnoi sotsialno-ekonomichnoi systemy: multydystrylinarnyi pidkhyd. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. [Elasticity of the regional socio-economic system: multidisciplinary approach. *Galician Economic Herald*] # 2 (49). S. 56-63. [in Ukrainian].
2. Briguglio, L., Cordina, G., Bugejia, S., Farrugia, N. (2006) *Conceptualizing and Measuring Economic Resilience*. Available at: http://www.researchgate.net/publication/229039198_Conceptualizing_and_measuring_economic_resilience [in English].
3. Cambridge Business English; Dictionary Cambridge University Press. Available at: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/information-economy> [in English].
4. Greenham, T., Cox, E., & Ryan-Collins, J. (2013). *Mapping Economic Resilience*. Friends Provident Foundation. N.Y. 35 p. [in English].
5. Holling, C. (1973) Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*. № 4. P. 1-23. [in English].
6. Perrings, C.A. (2006) Resilience and sustainable development. *Environment and Development Economics*. vol. 11. P. 417-427. [in English].
7. Rose, A. (2007) Economic resilience to natural and man-made disasters: Multidisciplinary origins and contextual dimensions. *Environmental Hazards*. № 7. P. 383-398. [in English].
8. Walker, B. (2004) Resilience, adaptability and transformability in social-ecological systems. *Ecology and Society*. № 9 (2). art. 5. [in English].

**КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
НА ОСНОВЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЕЕ РЕЗИЛЬЕНТНОСТИ
К ВЫЗОВАМ ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ**

Статья посвящена определению существенных характеристик резильентности системы высшего образования в условиях становления информационной экономики; определена ее роль в обеспечении конкурентоспособности высшего образования в контексте информатизации национальной экономики. На основе систематизации существующих научных подходов к трактовке дефиниции резильентности данное понятие предложено рассматривать как способность национальной системы высшего образования адекватно реагировать на вызовы информационной экономики, сопротивляться шоковым возмущением, оперативно восстанавливаться и выходить на докризисную траекторию развития, а также испытывать структурную реорганизацию при сохранении системообразующих свойств, базовых функций и взаимосвязей между элементами. Обосновано выделение интраверсионного и экстраверсионного типов резильентности. Особое внимание уделено конкретизации факторов формирования резильентности системы высшего образования в контексте информатизации национальной экономики.

Ключевые слова: система высшего образования, резильентность, информационная экономика, вызовы информационной экономики, экстраверсионная и интроверсионная резильентность.

**COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION SYSTEM ON THE BASIS OF FORMATION
OF ITS RESILIENCE TO THE CHALLENGES OF THE INFORMATIONAL ECONOMY**

The article is devoted to the definition of the essential characteristics of the resilience of the higher education system under the conditions of formation of the information economy; identified its role in ensuring the competitiveness of higher education in context of the national economy informatization. On the basis of systematization of existing scientific approaches to the interpretation of the resilience, this concept was proposed to consider as the ability of the national

higher education system 1) to respond adequately to the challenges of the information economy, 2) to withstand shock disturbance, 3) to quickly recover and enter the pre-crisis development trajectory, and to reorganize saving the system-forming properties, basic functions and interconnections between elements. The author identifies the phenomenon of resilience as the feature and the dynamic process of ensuring resistance of the higher education system, its ability to absorb shock disturbances, to adapt or to reorganize in accordance with the challenges of information economy. The emphasis is put on the preserving the system-forming features and defining (basic) functions of the national higher education system. The author emphasizes the dualistic nature of the phenomenon of resilience: resilience of the higher education system, and resilience of higher education institutions. Is substantiated the dividing of resilience onto two types (introvert and extravert types). The main parameters of the resilience of the higher education system in conditions of the information economy are: degree of its resistance to external disturbance, the depth of reaction to them, rate of recovery after crises, measure of structural and functional reorganization, and the possibility of extending the development path. The special attention is paid to identification of factors forming the resilience of higher education system in the context of the national economy informatization. One of the main among them is the synchronization of interests of higher education institutions, enterprises, public authorities and representatives of civil society (Quadruple Helix model). It is noted that such synchronization allows optimizing processes of modernization of economic entities in conditions of the national economy informatization.

Key words: higher education system, resiliency, informational economy, challenges of information economy, extraversion and introversion resiliency.